

Dom pod jabloňou

Foto: Magda Rzasa

Ivan Jarina: Architekt by mal mať aj pokoru

To, že architekt má byť pokorný a mal by rešpektovať prostredie, do ktorého vstupuje, nie je pre architekta Ivana Jarinu len tvrdenie. Sám so svojou rodinou žije v drevenom rodinnom dome, centrum ktorého tvorí jabloň. Jabloň nebola prekážkou, ktorá stála uprostred parcely, ale naopak – vzácnou charakteristikou miesta, ktorou architekt doslova nechal prestúpiť celý dom. Jeho ateliérom, v ktorom vôbec necítite, že ste v blízkosti jednej z najrušnejších bratislavských križovatiek, je zrekonštruovaný vinohradnícky dom. Preto sa ako obklad stien použili staré nájdené tehly. Každá z nich má vo svojich nedokonalostiach vpísaný kúsok histórie. Moderné zariadenia kúpeľne od svetového dizajnéra osadené na takej stene sú s ňou v čarovnom kontraste i harmónii.

Tieto dva príklady azda najlepšie vystihuje tvorivý prístup architekta, ktorého ambíciou je súznieť svojou tvorbou s okolím tak, aby si jeho zásahy človek takmer ani nevšimol. Tvrdí, že sme presýtení silnými vnemami a že architektúra by mala skôr len poskytnúť voľný priestor, v ktorom by sme sa mohli venovať vlastným myšlienkam.

Vo vašej tvorbe cítiť, že niekedy necháivate veci vyznieť tak, že vytvoríte okolo nich voľný priestor, do ktorého môže ich krása vyžarovať.

Aby som dosiahol dobrý výsledok, rád sa zrieknem prehnane silných prostriedkov. Musíme vedieť načúvať, čo si vyžaduje samotný priestor. Architekt nesmie priestor, do ktorého vstupuje, „prehlušiť“ behom za svojimi ideálmi a niekedy až samolúbbou snahou o autorstvo. Musíme mať v sebe aj pokoru. Niekedy je naozaj dobré len nechať priestoru vzdušnosť, umožniť mu vyznieť v jeho plnej kráse celkom nenásilnými zásahmi a jemnými prostriedkami. Prečo nás tak fascinuje byť pri mori? Možno preto, že je tam len slnkom zaliatá šíra horizontála hladiny vody. Ak majú mať výrazové prostriedky silu, nesmie ich byť priveľa. Keď dáte do stroho zariadenej miestnosti jedno skutočne dobré kreslo, zážitok zo sedenia v ňom bude mnohonásobne silnejší, ako by ste zažili v tom istom kresle v priestore, kde vaše zmysly bude atakovať množstvo ďalších vizuálnych, zvukových či iných vnemov. Málokedy sa však k jednoduchým radostiam „vdáka“ zvláštnej honbe za množstvom pôžitkov, ktorá je pre našu dobu typická, vôbec niekedy dostaneme. Zvyčajne ideme do šírky, expandujeme, a práve preto už nezostáva priestor na hĺbku krásy jednoduchých vecí. Je pre mňa úžasnou výzvou, keď môžem tieto krásy pomocou jemných zásahov sprostredkovať iným ľuďom.

Pravdepodobne nehorovíte o už dlhší čas trendom minimalizmu, však?

Minimalizmus, ktorý sa za ostatné obdobie prehnal našimi krajinami, je skôr iba formálna záležitosť. Ak má byť minimalizmus minimalizmom, musí byť minimalistická nielen forma, ale aj obsah. Minimálny, respektíve žiaden obsah pre dobrý minimalizmus nestačí.

Čím podľa vás tento (ne)minimalizmus nadchol ľudí?

Mám pocit, že to súvisí s dnešnou posadnutosťou po formálnej dokonalosti a potrebou exhibicionisticky ju vystavovať na obdiv. Je zarážajúce, že svet starých, chorých či „nemoderných“ ľudí do tejto elitárskej architektúry akosi nepasuje. Možno treba povedať i to, že každá, aj minimalisticky navrhnutá domácnosť musí obsahovať aspoň pomyselnú obstarožnú skriňu s haraburdami ešte po starých rodičoch. Je v ľudskej povahe, že máme veci, ktoré jednoducho nechceme ukazovať, aj napriek móde. A tak by sme sa možno čudovali, čo všetko by sme našli skryté v zabudovaných skriňach minimalistického domu či ako

Priestor obložený použitými tehliami dýcha príbehmi z ich predchádzajúceho miesta, Dom pod jabloňou.

Foto: Magda Rzasa

Dom pod jabloňou z exteriéru

Foto: Magda Rzasa

IVAN JARINA

Ivan Jarina sa narodil v roku 1965. V roku 1989 ukončil štúdium na Fakulte architektúry STU v Bratislave. V rokoch 1991 až 1992 bol na architektonickej stáži vo Francúzsku. V roku 1997 založil vlastný ateliér van jarina. Zrealizoval okolo 100 projektov. Je ženatý a má tri deti.

Výber z tvorby:

- Riadiaca a letová veža, Letisko M. R. Štefánika, Bratislava, spoluautori P. Vavrica a M. Maličevič, Cena Dušana Jurkoviča (1998)
- Rekonštrukcia Peugeot Bratislava (1998)
- Kostol v Radôstke, spolupráca L. Mirt a M. Kohan, 2. miesto v súťaži vypísanej Európskym inštitútom v Luxemburgu o najlepšiu rurálnu architektúru vo východnej Európe za rok 1999
- Penzión Tatry-Mengusovce (2003)
- Drevené vily pri Prahe (2003)
- Exkluzívne bytové domy, Bratislava-Koliba (2003)
- Revitalizácia námestia, Stará Bystrica (2002 – 2007)
- Pivnica U richtára, Modra (2004)
- Bar 002, Bratislava (2005)
- Pastoračné centrum, Stožok (2005)
- Regency Casino & Night Club, hotel Crown Plaza, Bratislava (2005)
- Revitalizácia areálu Železnej studienky, Bratislava (2005)
- Hotel Dubná Skala – interiér, Žilina (2006)
- Villa Nečas, Žilina (2006)

sa potrebujú títo dokonalí ľudia z času na čas cez víkend správať celkom inak medzi plnými stenami svojej v kontraste so svojím domom rustikálne navrhnutej chaty.

Žijete v spomínanom drevenom dome nazvanom Dom pod jabloňou, ktorý ste si sám navrhovali. Ako sa vám býva?

Bude to znieť paradoxne, ale drevo je minimalistické: nie výrazom či formou, ale obsahom – je to azda ten najskromnejší materiál, ktorý môžeme v našich prírodných podmienkach použiť. Hneď po štúdiu som mal možnosť bližšie sa soznámiť s tvorbou Dušana Jurkoviča, ktorá

Interiér reštaurácie vo Ville Nečas v Žiline

Foto: Dano Veselský

Kostol v Radôstke

Foto: Ľubo Bechný

ma nesmierne očarila. Drevené stavby „žijú“ totiž celkom inak než murované stavby. Spájanie drevených konštrukcií je kĺbové a stavba počas celého jej života „pracuje“. To jemné chvenie a zvláštna atmosféra, ktorá v takýchto domoch vzniká, má na človeka silný vplyv. Pravdepodobne preto majú v niektorých jazykoch iný názov pre stavby monolitické či murované než pre stavby montované, kde sú spoje kĺbové. Dom má taký teplotný režim, ktorý rešpektuje potreby stromu. To, že sa rodina musela prispôsobiť jabloni, nás vôbec neobťažuje, skôr naopak – náš život získal celkom nový rozmer, ktorý nás obohacuje.

Inklinujete k archetypálnym tvarom, jednoduchým konštrukciám a máte blízko k pôvodnej rurálnej architektúre. V čom vás inšpiruje?

Tie najjednoduchšie a najkrajšie riešenia tu už jednoducho sú, nemá význam ísť proti prírodným princípom a hľadať diametrálne iné, zákonite krkolomnejšie riešenia. Je to ale skôr filozofická téma, tak ju radšej nechajme na inokedy.

Čo je pri tvorbe priestoru na bývanie dôležité?

Zistiť, pre koho sa priestor navrhuje. Aký majú ľudia, ktorí tam majú bývať, štýl života. Veľa sa s klientmi rozprávame,

architekt by mal byť v istom zmysle psychologom.

Chcú a vedia sa ľudia pred architektom otvoriť?

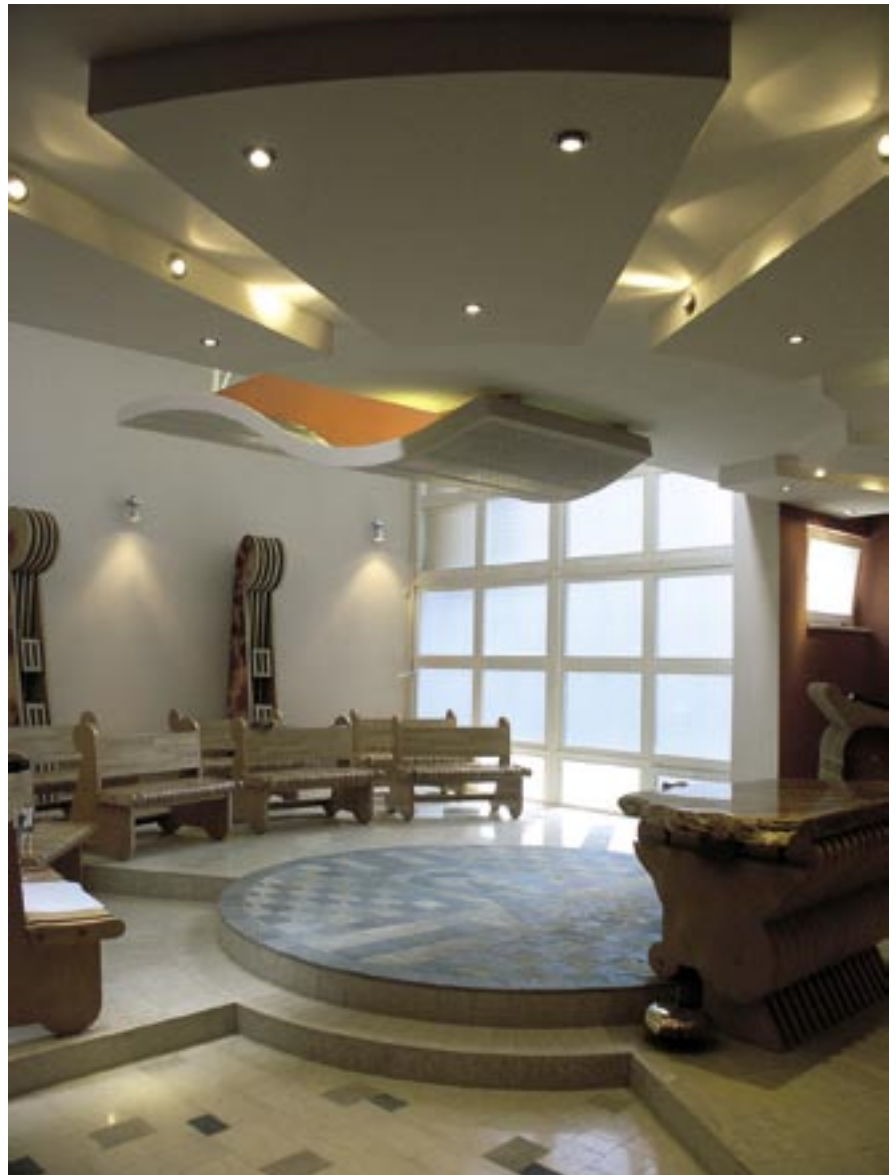
Čudovali by ste sa, ale áno. Pri spolupráci s klientom vzniká medzi ním a architektom často zaujímavý medziľudský vzťah, pri ktorom to niekedy vyzerá, že nejde ani tak o riešenie ich bývania, ako o samotný rozhovor. Veľmi nás teší, že je čoraz viac klientov, ktorí sú ochotní vydať sa s architektom na dlhú cestu hľadania vlastnej, jedinečnej a pre nich ideálnej formy bývania. Mám pocit, že ľudia si začínajú uvedomovať jedinečnosť života a hľadajú spôsob, ako ju podporiť a obohatiť. Je dobre, že si ľudia uvedomujú, že návrh domu treba nechať na odborníka, podobne ako je všetkým prirodzené, že sa pri zdravotných problémoch obrátia na lekára. Navyše, vzťah investor – architekt je obojstranne inšpiratívny a mnohé stretnutia ma osobne veľmi obohacujú.

Skúsme sa teraz pozrieť aj na budovy, ktoré neslúžia investorom na ich vlastné bývanie. Majú aj tam investori chuť veľa sa rozprávať a hľadať optimálne riešenie alebo uvažujú „kalkulačkovo“ a architektúra ich nezaujíma?

Nie som v tomto smere skeptik. Aj keď sú zatiaľ v menšine, stále sú investori, ktorým záleží na čo najlepšom výsledku. Ved' je to aj celkom prirodzené, keďže ide o ich investíciu a uvedomujú si, že ju budú vedieť lepšie zúročiť, keď bude ich projekt kvalitnou architektúrou. Som presvedčený, že ľudí postupne omrzia ničnehovoriace formy dnešnej investičnej výstavby a v blízkej budúcnosti sa zvýši dopyt po dobrej architektúre. Dnešný hlad po akýchkoľvek realitách sa ich pribúdaním začína selektovať a záujem sa zameria na dobrý dizajn stavieb.

Mať vlastný ateliér znamená byť nielen dobrým architektom, ale aj manažérom. Netajíte sa svojím presvedčením mať na všetko čas a ste stúpencom slow-dizajnu. Ako si v tejto rýchlej dobe nachádzate na všetko čas? Nezábrňuje vás tlak investorov a konkurencia, ktorá dokáže efektívne produkovať „rýchlenú architektúru“?

Pri svojej práci, ale aj súkromne sa veľa stretávam s výtvarníkmi, ktorí majú ešte voľnejšie ponímanie času a väčšiu slobodu, ktorú potrebujú na svoju tvorbu. Medzi nimi nachádzam inšpiráciu, ako pristupovať k tvorbe a nedať sa pohltiť časom.

Reholná kaplnka Sv. Vincenta de Paul v Bratislave

Foto: Marián Laššák

Krása dreva v detaile, Dom pod jabľoňou

Foto: Magda Rzsas

Hotel Dubná skala v Žiline

Foto: DOXX

Regency Casino & Night Club, hotel Crown Plaza

Foto: ateliér van jarina

Ako vediete svoj ateliér?

Dbám na to, aby sme sa príliš nerozrástli...

Žartujete?

Hm... Snažím sa, aby sme v ňom držali príjemnú a komornú atmosféru. Sme maximálne štyria-piati architekti a „voľne sa pohybujúci“ priatelia, ktorí sú zodpovední za jednotlivé úlohy a chod ateliéru. V ateliéri zamestnávame najmä mladých architektov, ktorí sú vďaka súčasnému profilovaniu Fakulty architektúry viac dizajnérmi než architektmi-staviteľmi, a tomu som sa prispôbil. Venujeme sa viac architektúre a dizajnu a technické otázky prenechávame našim stálym externým spolupracovníkom.

Nevyhľadávame aktívne zákazky, väčšinou k nám prídu najzaujímavejšie zadania na základe odporúčaní iných klientov, takže klient našu prácu už často pozná. Stáva sa, že nevezmeme zákazku: niekedy pre zaneprázdnenosť inými projektmi, inokedy preto, že je príliš utilitárne a racionálne zameraná a nekorešpondovala by s tvorbou nášho ateliéru.

Sú „dobré“ a „zlé“ zadania?

Každé zadanie je rovnako zaväzujúcou výzvou – bude ho totiž užívať človek, na ktorého bude jeho najbližšie prostredie, čo užíva, denne pôsobiť. Pri štúdiu gotických stavieb sa napríklad zistilo, že jednotlivé proporcie stavby majú veľmi podobné zloženie, ako majú

hudobné kompozície. Je to zaujímavé zistenie, ktoré ma utvrdzuje v presvedčení, že dobrá architektúra môže byť rovnako dušou povznášajúcou ako hudba či iné druhy umenia a je napriek svojej funkčnosti umením. Akékoľvek zadanie môže byť dobrou architektúrou.

Vaše projekty ladia so svojim okolím...

Najlepšie by bolo, keby ste si ich vôbec nevšimli a mali by ste pocit, že sú tam odjakživa. Väčšina architektov tvorí na základe kontrastu – nehovorím, že je to v každom prípade nevhodné. Niektoré budovy však akoby súperili s okolím o pozornosť. Mám pocit, že divák je už presýtený atakmi na svoje zmysly a niekedy ocení aj pokornejšie riešenie, ktoré ho nebude rušiť a vytvorí mu priestor na vlastné myšlienky.

Istý čas ste pôsobili aj vo Francúzsku. Líšia sa v niečom slovenskí architekti od francúzskych?

U nás sa obyčajne veľa nerozprávajú. Je pochopiteľné, že človek, ktorý sa vyjadruje hlavne výtvarnými prostriedkami, k slovu inklinuje menej, no vo Francúzsku sa architekti viac rozprávajú o svojom diele – a to nielen vo fáze navrhovania, ale aj pri obhajovaní svojho návrhu a v následných polemikách. Je tu aj otázka istej medializácie: známi architekti bývajú zvyčajne aj silní mágovia slova. Samozrejme, ich kvalita je predovšetkým v ich návrhoch, ale bez istej propagácie a vôle presvedčiť okolie vo svoj prospech by sa veľkánmi architektúry stávali ťažšie.

Spomínali ste, že vaším snom je viac sa venovať urbanizmu.

Áno, urbanizmus je veľmi zaujímavou a dôležitou oblasťou. Som presvedčený, že najviac škody v mestách môže spôsobiť zlý urbanizmus. Je skutočne zásadnou otázkou odhadnúť pre každé mesto osobitne potrebnú mieru regulácie, lebo v zahraničí sú známe príklady, keď prílišná regulácia zastavila rast mesta alebo z neho spravila „sladkú“ historickú maketu, ale aj príklady, kde neregulácia umožnila v meste vznik nenapraviteľných disproporcií. Bol by som veľmi rád, keby naša spoločnosť dorástla do takej fázy, aby sme sa mohli miesto regulácie spoľahnúť na slušnosť a cit. Na zamyslenie je aj skutočnosť, že niektoré staré mestá nemali žiadne regulatívy a lahodia našim zmyslom dodnes. Možno sa stačí pri tvorbe len trochu započúvať do ich genia loci.

Martina Jakušová